

په یوه نډیا دیسلېکسیا ب شاره زاییا فونولوجیقه لده زارۆکان

دیار عهبدولکه ریم سه عید¹ و ژیروان سه عید حاجی²

¹ پشکا زمانی کوردی، فهکولتیا زانستین مروفايه تی، زانکۆیا زاخۆ، هه ریم کوردستان - عراق.

² پشکا زمانی کوردی، فهکولتیا زانستین مروفايه تی، زانکۆیا زاخۆ، هه ریم کوردستان - عراق.

وه رگرتن: 2022/10 په سه ندرکن: 2023/02 به لاکرن: 2023/06 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2023.11.2.1060>

پوخته:

دیسلېکسیا نه خۆشیه کا زمانی یه لده هندهک زارۆکان هه یه و تاییه ته ب خواندنیقه و ب شیوه یین جیاواز مینا ژنابنا دنگ و جه گوهرینا دنگان و کورتکرنا رسته یان د خواندنیدا نه جامددهت، دیسلېکسیا و فونولوجیا دوو بابه تین پیکفه گریدانیه، چونکی وه رگرتن و درکاندنا دروست یا دنگین زمانی دبته پخوشکر بۆ نه جامدانا پروسه یا په یوه نډیکرن و خواندنیدا ژیی دروست د پروسه یا خواندنیدا ب شیوه یی سرکهفتی و بی ئاریشه، ئەف فیکولینه لژیر نافونیشانی (په یوه نډیا دیسلېکسیا ب شاره زاییا فونولوجیقه لده زارۆکان) یه د ئەفیکه کولینیدا باس ل نه خۆشیا دیسلېکسیا لده زارۆکان و په یوه نډیا ئەوی ب شاره زاییا ل فونولوجیای و خواندنیدا هاتییه کرن، چونکی د لیکرنا دنگان دا شیوه یی نه خۆشیا لده زارۆکی نه خۆش خویا دبیت، نمونه و داتایین فهکولین زارۆکین ژیین ئەوان ژ (8، 14) یین هه ر دوو په گه زان (نیر، می) ل سه نته رهکی تاییه ب نه خۆشیا ئاخفتنیقه ل باژیری زاخۆ هاتینه وه رگرتن، کو فهکولهری تاقیکرنا که هفت کارتی لسه ئەوان پراکتیک کریه، ب مه رما دیارکر و لیکریان ل ئەوان زارۆکان یین ئەف نه خۆشی هه یه و لگه ل زارۆکین ساخله م به رزه نه، فهکولین لویف ریبازا وه سفی و ئامارا (SPSS) هاتییه نه جامدان، گرنگی و ئارمانجا فهکولینی ئەوه دیارکرنا راده یی هه بوونا نه خۆشیا دیسلېکسیا لده زارۆکین دیارکری لویف ئاماری، کو لویف تاقیکرنا تائی خویا بوو، جوداهیی لده تاکین سه مپلا فهکولینی دیسلېکسیایدا نه بوون و هه ر دوو په گه ز وه کو ئیک بوون و ئەفه بۆ په راویزکرنا ئەوان دهیته کرن و نه بوونا شاره زاییا و پیزانینان لده فیکراران لسه چه وانیا ره فاکرنا لگه ل زارۆکین دیسلېکسیای و جوداهیی د هه بوونا تاقیکرنا خواندنا په یقان دا هه بوو، کو لده فه گه زی نیر بلند تر بوو.

په یقین سه رهکی: زمان، دیسلېکسیا، ئامارا، فونولوجی، تاقیکرنا هفت کارتی.

پیشیه کی

کرنا تاقیکرنا که هفت کارتی یه لسه ئەوان زارۆکین دیارکری ب مه رما زانینا راده یی نه خۆشیا خواندنیدا لده ئەوان زارۆکان، چونکی ب زانینا فونولوجی دی ئاست و شاره زاییا ئەوان د خواندنیدا دیاربیته، ئەف زارۆکین دیارکری د پروسه یا په روه ده و فیکرنا پشگوه هافیتینه و گرنگی و پویته دان ب ئەوان ناهیه ته دان.

3- ریبازا فهکولینی: فهکولین لویف ریبازا وه سفی و ئامارا (SPSS) هاتییه نه جامدان .

4- سنووری فهکولینی: فهکولین لویف ئەقان سنوران هاته نه جامدان:

1- نافونیشان : ئەف فهکولینه ل ژیر نافو نیشانی (په یوه نډیا دیسلېکسیا ب شاره زاییا فونولوجیقه لده زارۆکان) یه، فهکولین پینگه که بۆ زانینا دیسلېکسیای لده زارۆکین کورد ل سنووری باژیری زاخۆ، چونکی هه لگرتن ئەفی نه خۆشیا شارتینه و ل قوتابخانه یان لگه ل زارۆکین ساخله م ژلای زانیه تیکه لکرینه، ئارمانجا فهکولینی دیارکرنا هه لگرتن ئەفی نه خۆشیا .

2- داتایین فهکولینی: داتایین ئەفیکه کولینی ئەوه زارۆکین نه خۆشیا خواندنیدا هه ی یین د ژیی (8، 14) سالیدا یه و پراکتیک

* فهکولهری به رپرس.

زارۇكان ل باژىرى زاخۇ ب شىۋە يەككى ئەكادىمى و پىكرنا فالاهىيەكى د پەرتوكخانا كوردىدا، ئەق سەردەمە سەدەيى تەككۆلۇجىيەيى و زۇر جاران دايكوباب زارۇككىن خۇ پەراۋىز دكەن و ب موبایل و ئاپپادان قە مژۋىل دكەن و دەمى ئەوان زارۇكان پىتر لىسەر ئامىرىن ئافىرى يە و ئەقە ژى دىبىتە ئەگەرەك زارۇك توشى كىماسىيان د خواندن و نقىسىنى دىن .

8-ئارمانجىن قەكۆلىنى :

1. جوداهىي د ھەبوونا دىسلىكسىيايىدا لدەق تاكىن قەكۆلىنى د چى ئاست دايە؟
2. ھەبوونا جوداهىي د دىسلىكسىيايىدا لدويف بگۇرى نىقى (نىر، مى) يى زارۇكان ھەيە .
3. ھەبوونا پەيوەندىيا بگۇرى تەمەنى ب دىسلىكسىيا قە ولدەق كىز تەمەنى بلندە؟
- 4- پەيوەندىيا دىسلىكسىيا ب ئاستى تاقىكرنان قە و كىز تاقىكرن بلندە و كىز ئەزمونە نزمە؟
- 8- پروونكرنا ئەنجامان، سالوخدان سەمپلى:
- ئەنجام و تاكىن سەمپلا قەكۆلىنى ل دويف بگۇرىن قەكۆلىنى د خىشتەيى ژمارە (3) يى ل خورىدا ھاتىنە رىكخىستن، ھەك:

أ-سنوورى زانستى: قەكۆلىن د ئاستى خواندنا پەيقان و فۆتۆلۇجىيەدا ھاتىيە ئەنجامدان.

ب-سنوورى دەمى :قەكۆلىن ل ساللا خواندنى (10-5 /7/ 2022) ھاتىيە ئەنجامدان .

ج-سنوورى جەي:تاقىكرنا قەكۆلىنى ل سەنتەرى ئەھمد خەلىفە ل باژىرى زاخۇ بۇ دەست نىشانكرن و چارەسەريا ئارىشىن (دەنگ و دركاندن و ئاخقتن و زمان) ى ھاتىيە ئەنجامدان .

5-ئارىشەيا قەكۆلىنى: ئارىشەيا قەكۆلىنى چەوانىيا پەيداكرا زارۇككىن دىسلىكسىيا بوو، چونكى پەرت و بەلاقن و ئەق تاقىكرنە لىسەر زارۇككىن سەنتەرى دياركرى ھاتىيە ئەنجامدان و لگەل زارۇككىن ئاسايى تىكەل بووينە، ھەروەسا بېھن فرەھىيا قەكۆلەرى لگەل زارۇككىن دياركرى ئەوان نەدازنىن دى چەوان تاقىكرنا قەكۆلىنى خوينن .

6-گرنگىيا قەكۆلىنى : گرنگىيا قەكۆلىنى د دياركرنا رادەيى شارەزايىا فۆتۆلۇجى و رادەيى ھەبوونا نەخۇشىيا خواندنى (دىسلىكسىيا) لدەق زارۇكان د ژىنگەھا باژىرى زاخۇدا، چونكى ئەق زارۇكە پەراۋىزكرىنە و ژلايى دەوربەرىن خۇقە توشى پەفتارىن خراپ دىن بى ھەبوونا پىزانىنان لىسەر رەوشا ئەوان .

7-ئەگەرى ھەلبىژاردنا بابەتتەقەكۆلىنى: بابەتتەقەكۆلىنى نويىيە و پىنگاقەكە بۇ سالوخدان و دەستنىشانكرنا نەخۇشىيا خواندنى لدەق

سالوخدان

	ھژمار	ناقەند	لادەر	لادەرى پىقەرى	پۇژەيا يا ناقەندى ژمىرى يا 95%		نزم	بلند
					بەستنا نزم	بەستنا بلند		
سال 8 كىمتر	11	73.55	7.929	2.391	68.22	78.87	61	91
8.14 دن ناقەرا سالان دا	13	80.00	12.910	3.581	72.20	87.80	62	100
14 پتر ژسالان	12	95.67	15.813	4.565	85.62	105.71	74	123
سەرچەم	36	83.25	15.494	2.582	78.01	88.49	61	123

4-تاقىكرن تايىبەتە ب زارۇككىن نەخۇشىا خواندنى ھەيە، كو ھەك زارۇككىن ئاسايى نەشىن بخوينن.

10-راستگۇيى و باوهرىي ژ تاقىكرن و پىسارىن قەكۆلىنى : قەكۆلىن لدويف تاقىكرنەكە ھەقت كارتى ھاتىيە ئەنجامدان، كو ھەر كارتەك ب ناؤ ژ كۇپىيا زمانى عەرەبى بۇ زمانى كوردى ھاتىيە كرن (فۇاد، 2016) و تاقىكرن ب ئەقى شىۋەيى لخورى يە:

1-تاقىكرن ژ ھەقت كارتان پىكەھىت و ئەق كارتە ب نافى تاقىكرنان دھىتە نىاسىن.

2-ھەر تاقىكرنەك ب ناقەكى دھىتە نىاسىن .

3- بۇ ھەر ستووينەكى تاقىكرنى (20٪) نمرە ھاتىيە دانان و تاقىكرنا بى ستووين ژى ھەر ژ (20٪) نمرەيانە.

5- بره‌گه‌یی‌ن تاقیکرنی لدویف بۆچوونا هه‌سه‌نگینه‌ران¹ هاتینه راسفته‌کرن و بۆ ژینگه‌ه زمانی کوردی هاتییه گۆنجاندن. 11- زاراڤین فه‌کۆلینی: د ئه‌قی خالی دا ئاماژه ب کوردی کرنا ئه‌وان زاراڤین د فه‌کۆلینیدا هاتینه کرن، وه‌ک :

زاراڤ ب زمانی ئنگلیزی	زاراڤ ب زمانی عه‌ره‌بی	زاراڤ ب زمانی کوردی
Dyslexia	عسر القراءة	دیسلیکسیا
Phonological wareness	الوعي الصوتي	شاره‌زاییا فۆنۆلۆجی
Average arithmetic	المتوسط الحسابی	نافه‌ندی ژمیری
Standard Deviation	انحراف المعياري	لاده‌ری پیغه‌ری
Tublar Value	القيمة الجدولية	بهایی خشته‌بی
Function	الدالة	داله
Calculated Value	القيمة المحسوبة	بهایی دهرکه‌فتی
T Value	القيمة التائية	بهایی تائی
Variable	المتغير	بگۆر
The Function	الدالة	داله ²

په‌یف یان خواندن ده‌یت و هه‌ر دوو پیکه‌ه پامانا "ئاریشه‌یا خواندن" ده‌ت (Ebere, 2016:1-2).

بۆ جارا ئیکێ ژ لای زانایی فرهنسی بی دهماران (پودولف بیرلین) ل سالآ (1872 ز) بکاره‌اتییه ب رامانا ئاریشه‌ییین تاک د خواندنیدا یین د ژیی ئاساییدا دویژ هه‌می په‌ککفتن و نه‌خۆشیین هۆشه‌کی یین هه‌ستپیکری توش دبیت (Anderson, P and Meier R, 2001:19-21) و لدویف بۆچوونا زانا پیاچی قوناغا زارۆکینی یا وه‌رگرتنا زمانی ب گه‌شه‌کرنا هزری لده‌ه زارۆکان گریدايه، کو ریکا فه‌گۆه‌استنی ژ واتایی و هیمايي دخوازیت و د قوناغا زیره‌کییا سه‌رکه‌فتیدا بۆ زیره‌کییا شروقه‌کاری دهریاز دبیت و زارۆکین خواندن ئاریشه د خواندنیدا ئه‌وانا شیاننا دهریاز بوونی د ئه‌قی قوناغیدا نینه، کو دبیته ئه‌گه‌ر شاشی بکه‌فنه د تیکه‌لکرن و گوهداریکرن و دیتن و شپوه‌بی دپکاندنیدا (Harres,1985:43).

چه‌ندین پیناسه بۆ دیسلکسییا هاتینه کرن، وه‌ک ریکخراوا جیهانییا دیسلکسییا (ئه‌و قۆرسایه د فیریوونا زمانیدا د نه‌بوونا شیانیا د فه‌کرنا کودین زمانی و چاره‌سه‌ریا زانیاریان و وه‌رگرتنا ده‌نگین زمانیدا دیار دبیت، ئه‌ه تیکچوونه ب ته‌مه‌نی و ئاستی هۆشه‌کی و

6- پرسیارین بره‌گه‌یی‌ن تاقیکرنی لدویف ژینگه‌ها کوردی هاتینه پوونکرن و لسه‌ر زارۆکان هاتینه دابه‌شکرن و لگه‌ل پوونکرن فه‌کۆله‌ری لسه‌ر ب مه‌ره‌ما دیارکرن ئه‌وان زارۆکان یین هه‌لگرئ نه‌خۆشییا دیسلکسییایی بوون، کو لگه‌ل زارۆکین ساخه‌م ل قوتابخانه‌یان تیکه‌لکرینه.

10- پیکه‌هاتیه فه‌کۆلینی: فه‌کۆلین ژبلی پيشه‌کی و نه‌جم و لیسته‌یا ژنده‌ران و پاشکوی تاقیکرنا فه‌کۆلینی پیکه‌هیت ژ: پشکا ئیکي: دیسلکسییا و زمان، کو تیدا باس ل (پیناسه و نیشانه و جۆرین دیسلکسییا و شاره‌زاییا فۆنۆلۆجی) هاتییه‌کرن، پشکا دووی ژ دوو ته‌وه‌ران پیکه‌هیت، د ته‌وه‌ری ئیکیدا باس ل تاقیکرن دیسلکسییا یا فه‌کۆلینی هاتییه‌کرن و ته‌وه‌ری دووییدا باس ل ئارمانجین فه‌کۆلینی هاتییه‌کرن.

1. پشکا ئیکي: دیسلکسییا و زمان

1.1 پیناسه‌یا دیسلکسییا :

زاراڤی دیسلکسییا ژ په‌یفا یونانی ژ دوو بره‌گه‌یان " - Dyslexie " و " Dys " ب واتیه ئاریشه یان تیکچوون و " Lexie " ب واتیه

¹ پاشکوی ژماره (2) نافین هه‌سه‌نگینه‌ری تاقیکرنا هه‌فت کارتی یا فه‌کۆلینی ل لاپه‌ره ژماره () ده‌یت .

² -داله: ئه‌وه دهرئیکستنا به‌یادیالی یه، لده‌می بهایی بگۆری سه‌ره‌خۆ بهایی دیارکری نینک دبیت، ئه‌هه تابه‌ته ب ئاماریقه یان ئه‌و په‌یوه‌ندییه ژ (a) بۆ (b) و هه‌ر په‌گه‌زه‌کی د (a) دا ب په‌گه‌زه‌کی د (b) دا ده‌یت به‌ستن و گرووی (a) ب گرووی سه‌ره‌کی ده‌یت و گرووی (b) ب گرووی هه‌فال لگه‌ل ده‌یت و ب

ئاستی زانستیغه گرتدای نینه و تیكچوونه‌کا هه‌ستپیکری نینه) (Snowling, 2000: 501-513) ئەڤ ئاریشه د پیکهینین فۆتۆلۆجیدا ئانکو د ده‌نگین زمانی دا په‌یدا دبیت و هه‌ر نه‌چا‌هه‌ریکریه لده‌ڤ تاکان دیار دبیت ئە‌گه‌ر به‌راورد بکه‌ین لگه‌ل شیانین ئە‌وی یین زانیاریان و لگه‌ل هه‌بوونا که‌ره‌سته‌یین خواندنا ئە‌کتیف و ئە‌نجامین نه‌سه‌ره‌کی یین ئە‌قان ئاسته‌نگان دیار دبیت و بۆ ئە‌وان ئاسته‌نگ د خواندن و تیگه‌هیشتن و نه‌بوونا شاره‌زایی د بواری خواندنیدا په‌یدا دبیت و دبیته به‌ربه‌ست د گه‌شه‌کرنا په‌که‌یان و شاره‌زایان لده‌ڤ تاکاندا هه‌یه (Elise, 2007: 5) ئانکو دیسلێکسیا ئە‌وه ئاریشه‌یین تابه‌ت د پیکهینین فۆتۆلۆجی، وه‌ک فۆنیم و برگه و هیز و ئاوازه و ب تیكچوونه‌کی پیکهینێکی ژ ئە‌قان دئ کارتیکرنا ئە‌وی لسه‌ر فیربوون و خواندن دیاربییت، ئە‌ڤه دبیته ئە‌گه‌ری لاوازا زانیاریان و هه‌بوونا به‌ربه‌ستان د وه‌رگرتن و خواندنا بابه‌تان دا، یان ئە‌و تیكچوونا د شیانین فیرخواییدا ل خواندن و دومدریژه لگه‌ل ئە‌وی دمنییت و لگه‌ل قۆناغ و ته‌مه‌نی ئە‌و ناگۆنجییت، چونکی لگه‌ل بۆ هه‌تا هه‌تا دمنییت .

1.2 دیسلێکسیا و زمان :

دیسلێکسیا ژ بابه‌تین زمانفانیا ده‌مارییه و تابه‌ته ب ئە‌وان زارۆکین نه‌خۆش ب دیسلێکسیا یین) ئاریشه‌یین مەزن د تیکه‌لکریندا د ناقه‌هه‌را پیتان د نقیسینیدا دکه‌ن، بۆ نمونه ئە‌گه‌ر په‌یفه‌ک ژ دوو پیتان پیکهین دئ ئە‌وان به‌روفاژی که‌ت، کو دئ برگه‌یین په‌یفان گوهورپیت و تیکه‌لیی د ناقه‌هه‌را ئە‌وان پیتاندا که‌ت و دیدابرینی د ناقه‌هه‌را په‌یفان دا که‌ت و دئ خواندن ب شیوه‌یی بری و فه‌قه‌تیایی و برگیی و دوو دلی و شاش بییت، زیده‌باری ئە‌و وه‌زه‌یه‌کا زۆر د مه‌زینن پیکه‌مه‌ت ئە‌ڤی کریاری و گرنگیی ب په‌یفان زۆر بکارهاتی دده‌ن و د په‌یفان نویدا تووشی ئاریشه‌یان دبیت، ده‌رباره‌یی ئە‌ڤی ره‌وشی زارۆک ل واتایا رسته‌یان ناگه‌مه‌ت و هوسان ژ خواندن د ره‌قییت و تووشی توند و تیژیی و شکه‌ستن و و یاری پیکرنی دبیت و ل مال ژئ تووشی بئ ئومیدی دبیت و شاشیین ئە‌وی یین رینقیسی، وه‌ک یین زارۆکه‌کی ئاسایی و بیخه‌م و نه‌گوهدار نین، چونکی ئە‌و گوهداریی دکه‌ت، لئ جوداهی د ناقه‌هه‌را ده‌نگین وه‌که‌ه‌فدا ناکه‌ت و جهی برگه و پیتان دگوهورپیت و پیتان زیده دکه‌ت... هه‌تد، بۆنمونه ئە‌گه‌ر گوهورپین ساده ل تیكسته‌کی بۆ خواندن بکه‌ین بۆ ئە‌وه‌ی دئ قۆرس بییت، چونکی دئ کورترن و ژیرن و زیده‌کرنی د خواندنیدا که‌ت و هه‌روه‌سا نه‌شیت ئە‌وا ئە‌وی نقیسی بخوینیت و تیگه‌مه‌ت (Lodej, M 2016: 19) ب تنی ئاریشه‌یا ئە‌وان دخواندنیدا یه، نه‌شیت وه‌ک زارۆکین ئاسایی سه‌ره‌ده‌ریی لگه‌ل خواندن و نقیسینی بکه‌ن هه‌ر چه‌نده ئە‌ڤ زارۆکین نافبری ژ لایی میشکیقه دروست و ساخله‌من .

زارۆکین نه‌خۆش ب دیسلێکسیا دره‌نگتر ژ زارۆکین ئاسایی ب ساه‌کی بۆ دوو سالان فیری خواندن دبن و ته‌مه‌نی هۆشه‌کی یی زارۆکان بۆ فیربوونا خواندن ب زیره‌کییا زارۆکیقه گرتدایه، چونکی زارۆکی ئاسایی لدویف ته‌مه‌نی خۆ فیری خواندن دبیت و بئ ئاریشه‌یه به‌روفاژی زارۆکی دیسلێکسیا (حمزه، 2008: 14) ، کو ب زه‌حمه‌ت فیری خواندن دبیت هه‌ر چه‌نده ژ لایی هۆشه‌کیه یی دروسته، لئ د بواری فیربوون و خواندنا زمانیدا، وه‌ک زارۆکین ئاسایی نه‌شیت سه‌رده‌ریی بکه‌ت و ب دروستی بخوینیت و ل واتایا په‌یفان تیگه‌مه‌ت، زارۆکین ئە‌ڤ نه‌خۆشیه لده‌ڤ شیانان خواندن و نقیسینی نینه و دبنه قوربانین ئە‌ڤی نه‌خۆشیی و هنده‌ک زارۆکین ئە‌ڤی نه‌خۆشیی دنیرنه نیشانه‌یین د ده‌ستین ئە‌وان دا، واتا زارۆکین دیسلێکسیا ژبلی قۆرساییا خواندن و نقیسینی ئە‌و نه‌شیت جوداهی د ناقه‌هه‌را لایی راست و چه‌پدا ژئ بکه‌ن . ئە‌ڤ ره‌وشه هه‌ستیاره بۆ زارۆکی دیسلێکسیا، چونکی د فیربوونا خواندن و چاپوویکین ئە‌وی و هه‌لگرتنا پیزانینان جیاوازه ژ زارۆکین ئاسایی، کو نه‌شیت ب شتوازه‌کی گۆنجایی و ریکوییک ئە‌وا خواندی و دووباره شروقه بکه‌ت، و هه‌رکیماسیه‌ک د چاپوویکاندا دبیته ئە‌گه‌ری لاوازیوونا هزری و ئە‌گه‌ر هه‌رلاواز بوو دئ شیانان خواندن و وه‌رگرتنا هزری بۆ زمانی دئ لاوازی بیت، بۆ زانین دیسلێکسیا جودایا ژ دیسگرافیا ئانکو نه‌خۆشیا نقیسینی، زارۆکین دیسلێکسیایی کیشه‌یا فیربوونا زمانی دوویی هه‌یه، چونکی ئاستی ئە‌وان یی هزری لاوازه و نه‌شیت هزری ب دروستی و دووباره بیرئینانا ئە‌لیف و بییا زمانی بکه‌ن و هه‌روه‌سان شیانان خواندن و پۆخته‌کرنا بابه‌تی خواندن نینه (کاکه‌مد، 2021: 73).

1.2.1 نیشانه‌یین دیسلێکسیا لده‌ڤ زارۆکان :

ئە‌ڤ نیشانه‌ ژ که‌سه‌کی بۆ که‌سه‌کی دی ده‌ینه گوهورپین و لده‌ڤ هه‌میان نین، وه‌ک :

1- ئاریشه‌یا هزرکرنی : ئە‌ڤه پیکه‌مه‌ت ژ :

أ- ئە‌و تیكچوون یان کیماسی د بیردانکا وه‌رگرتنا زمانیدا، وه‌ک (بیت، په‌یف،... هه‌تد) .

ب- لاوازی زمانی و تیکه‌لکرن د ناقه‌هه‌را بیت و په‌یف و رسته‌یاندا یان پشتگوو هافیتنا هنده‌کان د خواندنیدا .

ت- دوو دلی یان راهه‌ستییان د خواندن و په‌راویزکرنا هنده‌ک په‌یفان دا و لگه‌ل لقینا سه‌ری و ره‌جفینا نه‌ئاسایی یا چاقان .

پ- نه‌بوونا ته‌که‌زی و هوشیاری و هه‌زا خواندن و هه‌ستکرن ب ماندیوونی لده‌می خواندن و تیگه‌هشتنا ئە‌وی .

ج- نه‌بوونا پوونیی د دیتنا هنده‌ک تیكستین نقیسیدا و هنده‌ک بیت و په‌یفان ژ هه‌ڤ جودا ناکه‌ن یان تیکه‌ل دکه‌ن لگه‌ل هنده‌کین دی (Miller, 2005: 425-439).

2- ئاریشه‌یا نقیسینی : ئە‌وه ژ ئە‌قان پیکه‌مه‌ت :

ج- جه گوهورپینی د خواندنا په یغان دا دکهن، کو په یغه کی ل جهی په یغه کا دی بکاردهینن (کاکه مد، 2021: 71)، وهک:
 - لاڤا جانه.
 - لاڤا باشه.

4- ناریشه یا ناخفتنی: نهغه پیکدهیت ژ:

1- وهک زاروکین ئاسایی بیین هغه تمه نین خو نه شین باخفن و ده پرپینی ژ بابه تان ب ساده یی دکهن و ژور ل بابه تان دمینن راوه ستیایو دهنگین (ئم، ئا، ئو، ئی) بکاردهینن (کاکه مد، 2021: 72).

ب- به رهغه دووباره بوونیغه د هندهک په یغان یان پرسته یان بیین نه ناسیار دا دچیت (عوض الله، 2003: 66) وهک:

1- لاڤایی مه قلوب خوار.

2- لاڤایی لاڤایی خوار.

3- گورگ ب ترسه.

4- گورگ گورگ - ترسه ترسه.

1.2.3 جوړین دیسلیکسییا: چه ندین جوړین نه فی هه نه بتنی دی ئامارژ ب بیین گشتی که یین و هه بوونا نه فان جوړان ریژه یی و ب شپوه بیین جیاواز لدهغه ه لگرین دیسلیکسیایی هه نه و مه رج نینه هه می جوړ لدهغه زاروکه کی هه بیت، به لکو ب شپوه بیین جیاواز و هه نه خو شهک هه لگری شپوه یی کی یه، وهک:

1- دیسلیکسییا فونولوجی نه خو شین نه فی جوړی ناریشه یه کا جیاواز هه یه، نه وه دشین ب شپوه یی راسته خو بخوینن و ناقلینانی ل په یغان ب گشتی بکن، لئ نه و جوداهیی د زانینا نه وان دهنگین په یغانا ناکهن یان نه و دشین په یغین به ره لاف بخوینن و ناریشه یا نه وان د خواندنا په یغین نه بهرنیاسدایه و ب شپوه یی راست و دروست نه شین ب لیف بکن و ب ئاسانی نه شین دهنگان دابه ش بکن و یاریان ب دهنگان بکن و ب نیاسن، تاکین نه فی جوړی شیان د خواندنا هه یه (کاکه مد، 2021: 59_60)، وهک:

1- دووباره کرنا هه مان شاشییان ب دیاری د خواندنیدا دکهن و ل نفیسینی جه گوهورپینی یان کیمرنی یان زنده کرنی ب پیتان دکهن، دبیت نهغه شاشییه ریژه یی و لدهغه هه می زاروکان وهک ئیک نینه، وهک:

1- لیفکرنا هندهک په یف و ژماره یان ب به روفاژی، بو زانین پتر به رهغه دیارده یا ژنافچوون و جه گوهورپین و گوهورپینا دهنگان هه دچن، وهک:

دوکان ← کتان (دیارده یا جه گوهورپینا دهنگان)

غوربته ← غوبه (دیارده یا ژنافچوونا دهنگی) ر،

ب، ه (یه)

قهلم ← که مه ل (دیارده یا جه گوهورپینا دهنگان)

ب- خواندنا ب هیمنی و سه رخو و دوو دللیا دیار و دووباره کرنا هندهک په یغین خواندی ل شوینا به رده وامیی د خواندنیدا یان ژیرنا هندهک برکه یان ژ په یف و پرسته یان.

ج- ئاستی نه وان د نفیسینیدا لوازه و شیانا پهیره و کرنا یاساییین ریژمانی نینه، نهغه لدویف ته مه نی نه وان یی ژیری و سالین نه وان بیین خواندن ل قوتابخانی ناهیت (کاکه مد، 2021: 71-72).

3- ناریشه یا خواندن: نهغه پیکدهیت ژ:

1- خواندن به رهغه ژنافچوونا دهنگ و برکه بیین په یغان دچیت و هندهک جارن برکه یان ژ په یغان لاددهت، وهک:

1- من نان ل سییدی خوار م نا خوار

2- شاننا کولا ل سه ری ته یه؟ شا کولا ل؟

ب- شیانا دووباره د بیرینانا نمونه و په یغین دروستدا نینه و نه و ب ئاسانی ب ریکا دیتنی فیرنابن و ههروه سا به رهغه تیچوونی د خواندنا په یغین بچویک دا دچن نه وین ب شپوه ییغه وهک هه فن.

پ- تیته لدانی دکته، ئانکو هندهک جارن زاروک په یغه کا دی دکته دناف تیگستی خواندنیدا، کو دناف دا نینه، وهک:

1- ستیرا جوانه.

2- ستیرا ل نه ردی جوانه.

په یف	خواندن و نیاسینا په یغان	نیاسینا دهنگان
کورده	کورده	شیانا نیاسینا دهنگان نینه
گول	گول	شیانا نیاسینا دهنگان نینه
مرؤغه	مرؤغه	شیانا نیاسینا دهنگان نینه
نانپیژ	نانپیژ	شیانا نیاسینا دهنگان نینه
کاربه دست	شیانا خواندن و نیاسینی نینه	شیانا نیاسینا دهنگان نینه
شروغه	شیانا خواندن و نیاسینی نینه	شیانا نیاسینا دهنگان نینه

ب سه رغه یی په یغان هه و یاساییین لیفکرینیدا هه یه و ب واتایا په یغان هه گریدیای نینه. ژ تاییه تمه ندین نهغه فی جوړی تاکان شیان نیاسینا هه می په یغان نینه و نه وان شیان خواندن یا هه یه و ههروه سا

2- دیسلیکسییا ب سه رغه: لدویف پیناسه یا زانایان نه و زاروک یان تاکین نهغه خو شییی لدهغه هه یه ناریشه یا نه وان ل خواندنا په یغان ب گشتی هه یه و نهغه فی جوړی په یوه ندی ب شاشییان د دیتنا شپوه یی

دېركاندا ئەوان ب شېۋەيى رېكويىكە، ۋەك (دار، سال)، بەر...ھتد) ئەوان ئارىشە د پەيغىن نەبەرىلەق و نەئياسدا ھەيە (جلجل، 2003 :50)، ۋەك :

پەيغ	شيانا خواندنى	واتا پەيغان
دىكل	ھەيە	واتايى نزانىت
ھەسپ	ھەيە	واتايى نزانىت
ئىقار	ھەيە	واتايى نزانىت
مەت	ھەيە	واتايى نزانىت

3-دېسلىكسىيا كوير: ئەق جۆرە ب پەككەقتىيە د ئاستى فۇنۇلۇجىيە و زىدەبارى ھەبوونا شاشىيان د خواندنا پەيغىن كىم بكارھاتى و نەبوونا شيانى د خواندنا پەيغىن نوى و بچويك دا و دشىت پەيغىن لېرەدەست و ئەبستراكت بخوينىت، زارۇكىن ئەقە جۆرى ئارىشەيىن گەشەكرنى ھەيە زىدەبارى ھەبوونا شاشىيىن تىگەھشتنا واتايى دىتە ئەگەرى تىكچوونا زمانى و قۇرسىيا نياسىنا پەيغان ب ويئەقە، كو ئەقە كارتىكرنى لسەر بەرھەقىيا زارۇكى بۇ پەرورەدەكرنەكا باش (Harris,1984:42)، ۋەك:

پەيغىن نوى و بچويك	نياسين
كار	نانياسيت
جووت	نانياسيت
مام	نانياسيت

4-دېسلىكسىيا تىكەل : ئەق جۆرە ب كوراتىيا خواندنى يان زەحمەتيا دىتتا فۇنۇلۇجى دەيتە ئاقرن و زارۇك د ئەقى جۆرىدا كورەيە د دىتتا پەيغان و چاپووكىين دەنگىدا و لدويغ ئەقى جۆرى نەخوشىن ئەقى خالى شيانا خواندن و دركاندا دەنگان نىنە (الحويلة،2015 :65)، ۋەك :

پەيغ	نياسين
چەپ	نانياسيت
نان	نانياسيت
لايى راست	نانياسيت
خوارن	نانياسيت
گولفين	نانياسيت

1.3 شارەزاييا فۇنۇلۇجى : ئەق جۆرە ب چارەسەركرنا فۇنۇلۇجى يا پەيوەندىيەكا بەيىز ب فېرىبوونا خواندن و نقيسنىقە ھەيە و شارەزاييا فۇنۇلۇجى ژ (فونىم، بېرگەيىن پەيغان)پىكدەيت يان ئەق شىيانە لسەر بكارھىنانا دەنگان د پەيغاندا (Rice,2004:44)، پەيوەندىيا دېسلىكسىيا ب فۇنۇلۇجىيەقە دچىتە ل ژىر بابەتى ھوشيارىيا فۇنۇلۇجى ئەق شىيانە لسەر پەفتار كرن و ھزركرن د يەكەيىن دەنگىدا يە و ژ ئاستىن شارەزاييا فۇنۇلۇجى ئەقەنە: 1-ئاستى شارەزايى د پەيغىن ۋەككەفدا ژ لايى كىشە و سەروايىقە، ۋەك (شار، بار، كار، جار...ھتد) .

2-ئاستى تىكەلكرنا دەنگان ژبۇ دروستكرنا پەيغان، ۋەك/د، ا، ر، ق، ا، ن/ بوويە (دارقان) .

3-ئاستى شارەزايى ب بېرگەيىن پەيغ ژى پىكدەيت، دلگەش / دى بيتە دوو بېرگە /دل، گەش/ .

4-ئاستى كەرتكرنا پەيغان بۇ بېرگەيان، ۋەك: /ششان / دى بيتە /ش، فان / (مسعودە، 2014 :31-32) .

شارەزاييا فۇنۇلۇجى ئەقە شارەزايى ب پىكەيىن پەيغى، ۋەك (دەنگ، بېرگە، ھىن) يە و ئەقە ھارىكارىيا زارۇكى لسەر دركپىكرنى ب ھەبوونا پەيوەندىيە د ئاقبەرا دەنگىن نقيسى و دركاندىدا دكەت و

قوناغا دووی - وینه: وینه بی ټو پیتا دخوینیت، کو نافی تشته کی یان که رهسته په کی ب ټو وی پیتی دهیت و ټه هاریکاریا زاروکی لسره هزرکر و بیرهینانا ټو وی پیتی دکته، بو ټه فی خالی بو هر پیته کی نافی که رسته کی ب وینه ټه بو زاروکی پیشان بدهت، داکو پیتی ب ناف و وینه ټه بناسیت و پتر دی د میشکیدا کوپی بیت، وه پیتا (س) د په یفا (ستیر) دا و پیتا (ر) د په یفا (پوژ) دا وینه بی ټو وی، وه وینه بی خوارئ:

ټه ټه شاره زایه دبته بنه مای سهره کی د شروڤه کرنا هیما یاندا، ژ پیکین دهنگی د فیربوونا چاپوکیا خواندنیدا:
1- پیکا فیربوونا فوټو لوجی ب شیوه بی پیکهاته خوارئ:
قوناغا ئیکی - بیت: مه شکرنا زاروکی لسره خواندنا پیتان ب شیوه بی ټه دهیت ټه نجامدان، بو نمونه روونکرنا پیتین زمانی کوردی بو زاروکان، وه (ا، ب، پ، ت، د، ر، ژ، ... هتد) و زاروک ټه وان پیتان دووباره دی بیژن ټه .

شیوه بی بره یین په یقان و شیوه بی لیفرنا په یقان و جهی هیزی لسره په یقان نیاسیت، وه:

قوناغا سیی - بره و په یقین لیفری: مه شکرنا لسره خواندنا په یف و بره یین دیارگری دهیت ټه نجامدان (السرطوی، 2007: 156)، پشتیدانه نیاسینا پیتان و وینه یین په یقان دی زاروک ب ټه فی

په یف	شیوه بی لیفری	بره یین په یقان	پیتین په یقان
دار	دار	دار- ئیک بره	د، ا، ر
پوژین	پوژین	پوژ، ژین	پ، ق، ژ، ب، ن
شاناز	شاناز	شاه، ناز	ش، ا، ن، ا، ز
کوردستان	کوردستان	اکور، دس، تان	ک، و، د، س، ت، ان

2. پشکا دووی: تاقیکرنا دیسلیکسیا و نارمانجین

ټه کولینی

2.1 ته وهرئ ئیکی: تاقیکرنا دیسلیکسیا

1- تاقیکرنا خواندنا په یقان:

کارته کا په یقین گونجایی لسره ددهت زاروکان و بو چه وانیا خواندنا په یقان، کو ژ سی ستوویان پیکدهیت روونکرنا لسره بو زاروکان دهینه کرن، کو په یقین ستووینی ئیکی وه ک ئیک نین و دقیت زاروک ههست پی بکته و لدویف دهمی دیارگری به رسفی هه لیزیریت و ب هه مان شیوه بو ستووینی دووی بین په یقین وه که ټه ژلایی شیوه ییغه دیار بکته و بو ستووینی سیی ټو په یف نین به لکو بی پامان و دقیت زاروک دهمی خواندنیدا ههست پی بکته، تاقیکرنا (20) نمره یانه بو هر ستووینه کی و ټه کوله دی به رسفا راست و خواندنا پیکستی و شاشیپن دهنگی و تیکه لکرنا په یقان، ... هتد، دیغه کوله فافارتنی کت و ټه نجامی دیارکته.

1.3.1 دیسلیکسیا و شاره زایا فوټو لوجی

دیسلیکسیا و هوشیاریا فوټو لوجی په یوه نډیا دو لایه نی دنا قه بر ټه وان دا هه یه، چونکی وهرگرتنا دروستا فوټو لوجیایی دبته ټه گهرئ گه شه کرنا چاپوکیا خواندنئ، په یوه نډی لدویف بوچوونا زانایان ب ټه فی شیوه بی دهیت:
1- بیردانکا فوټو لوجی: هه لگرتنا پیزانینان و بکارئینانا ټه وان د سیسته می بیردانکیدا ب شیوه بی دهنگان بو دهمین کورت.
2- زفراندنا گه نجینه یا دهنگی یا واتایا په یقان: مه بهست ژئ شیا نا زفراندنا کودین دهنگی ژ بیردانکی.
3- شاره زایا فوټو لوجی: مه بهست ژئ پله یا ههستیاریا تاکی د درکاندا دهنگین زمانی ب شیوه بی زاره کیدا هه یه، ټه هر سی شیا نه په یوه نډی ب هه ټه هه نه و دبنه ټه گهرئ خورت بوون و پیشغه چوونا چاپوکیا خواندنئ (Ramus, 2003: 212-218) لنک زاروکان .

³ - ټه ټه تاقیکرنا ژ ټه فان ژدهران هاتیبه وهرگرتن:
1- مجله کلیة التربية، جامعة الازهر، تصميم اختبار لتشخيص عسر القراءة، 2016، 703-730 .
2- عبدالحفیظ الشلابی، مجلة كلية التربية، جامعة الازهر، تصميم اختبار التشخيص عسر القراءة للمرحلة الابتدائية، رسالة دكتورا، 2017، 147-159.
3- عبدالحفیظ الشلابی، تصميم اختبار لتشخيص عسر القراءة للمرحلة الابتدائية، رسالة دكتورا، 2017، 147-159.

2- تاقیکرنا به راوردکرنا پیتان:

کارته په کا تاقیکرني یا ب پیتان پزکری ددهن زاروکی، کو به راوردییا نه وان برکه و پیتان بکته و بین وه که هه و جیاواز ب هیواشی دیار بکته، دی دهمی لدویف (کرونومه تر) هژمیریت و نه وه لدهمی به رسفی ددهت، پاشی دی نه نجامی لسه (20) نمره یان تو مار که ت و هه وه سا تی بی نی کرنا نه وان زاروکان که ت کا ئایا نه وان د به راوردکرن و هژماری نیدا تبلان یان پی نوسوی ئیکسه ر بکار دهینن .

3- تاقیکرنا پینقیسا په یقان : دی کارته په کا تابیته ب نه فی تاقیکرني دهن زاروکی و نه فی کارته ژ ستووینان بین نفیسنا په یقان پی کدهیت، کو نه و دی په یقان د نه وان ستوویناندا نفیسیت، نمره یا نه فی تاقیکرني لسه (20) یی و دی بو هه ر ستووینه کی بیت و بو به رسفا دروست هه ر ئیکی (1 نمره) به .

4- تاقیکرنا بیردنا کاری : دی ب شیوه یی زاره کی و ب زنجیره په کا ژ دوو ژماره یان لگه ل لی فکر نه کا باش بو هه ر دوو پزین ژماره یان دت زاروکان و لگه ل لیه رچا فکرن جوداهیا دهمی ب جیاوازییا چرکه یان د ناقبه را هه ر هژماره په کیدا هه بیت و دیداخوازی ژ زاروکان که ت دوویاره و ب هه مان شیوه نه نجام بدهت و ب هه مان شیوه دی هه ر سی ستووینین نه فی تاقیکرني زاروکی دی ژماره یان پزیکه ت و نه نجام ژ (20 نمره یان) ه .

5- تاقیکرنا ناقلینانا بله ز: نه فی تاقیکر نه ژ (25) وینه یان بین به لافکری لسه (5) وینه یان جیاواز پی کدهیت و پیدفی به هه ر زاروکه د کورترین دهمدا ناقلینانا نه وان وینه یان بنیاسیت و نه و کاغه زا وینه لسه دی ل پیش چا قین و ل به ر دستت زاروکان بیت و دیداخواز ژ نه وان هیته کرن هه ر وینه یی نیاسی د زوویترین دهمدا ناقی نه وی بیژن، کو دم کی متره ژ دوو خوله کان و هوسان دی ناقین راست و شاش هیته ژ ئیک جودا کرن و نمره لسه (20) به .

6- تاقیکرنا خواندنا تی کستی: نه فی تی کسته ژ (85) په یقان بین ئاسان و ناسیار پی کدهیت بو ئاست و ته مه نی نه وان یی زمانی گونجایی به، دی تی کستی بی شیوه پیشکی شی نه وان که یان دی دهمی هژمیرین ب هویری، داکو شیانی زاروکی دیار بکه یان هه روه سا نه و په یقین نه خواندینه ژی و نه و پزین لسه دریا ز بووی یی خواندن

و نه و په یقین شیواندی و شاش خواندی دی هیته تومار کرن، لی نه و په یقین شاش خواندی و راسته وخو راسته کری نه هیته هژمارین شاش، داخوازی ژ زاروکی دی که یان لدویف دهمی دیار کری نه فان خالان نه نجام بدهت و ب نه فی شیوه یی :

1- تی کستی ب دهنه کی بلند و لدویف شیانی خو بخوینیت .

2- دهمی خواندنا تی کستی ژ (3) خوله کان دهریا ز نابیت .

نه نجام ب نه فی شیوه یی دهیته تومار کرن :

1- کو نمره ژ (20) یی و هژمارا په یقین دروست د (3) خوله کاندا دی خوینیت .

2- هژمارا په یقین نه خواندی .

3- هژمارا په یقین شاش خواندی و لادانین فونو لوجی کری .

4- هژمارا په یقین ژ دهمی دیار کری پتر ژ (5) خوله کان مایی لسه ر .

7- تاقیکرنا لیگه ریانی ل زهنگان : نه فی تاقیکر نه ژ شیوه بین جیاواز پی کدهیت، کو ژ (35) زهنگان پی کدهیت و ل سه ر کاغه زی هاتینه دروست کرن و ل پیش چا قی زاروکیا به و داخواز ژ زاروکی دهیته کرن د (دوو) خوله کاندا هژماره کا زهنگان ده ستیشان بکته و دی پی نوسه کی دهنه زاروکی بو نه فی تاقیکرني .

3. ته وری دووی: ئارمانجین فه کولینی :

1. ئارمانجا ئیکی : نه نجامی تاقیکرنا تائی یی هه بوونا جوداهیا یان د ناقه ندان دا لده فی تاکین سه میلا فه کولینی ب گشتی :

لدویف خشته ییا ژماره (1) هژمارا تاکین سه میلا فه کولینی (36) ن ولسه ر نفشی نیر (17) و می (19) دابه ش دبن، بهایی تائی یی دهرکه فتی (32.237) مه زنتره ژ بهایی خشته یی و ل نه فی تری دی جودای د ریژه یا سه ده یی (83.25) و لاده ری پیغه ریدا هه بیت، ب نه بوونا جوداهیا یان لده فی تاکین سه میلا فه کولینی د دیسلیکسیا یان دیار دکه ت و نه فه بو په راویزکرن نه فان زاروکان د قوتباخانه یان دا دزقیرت و تی که ل کرنا نه وان لگه ل زاروکی ئاسایی و نه بوونا شاره زا یی و پی زانینان لده فی فیرکاری لسه ر چه وانیا په فتارکرنی لگه ل زاروکی دیسلیکسیا یی .

خشته یی (1)

هژمار	ریژه یا سه دی	لاده ری پیغه ری	بهایی تائی		ئاستیدانی
			دهرکه فتی	خشته یی	

5 - تاقیکرنا تائی: نه فی تاقیکرنا ژ تاقیکرنین به لاقن دبواری ئاماریدا بو دیارکرن جوداهیی دناقبه را دوو سه میلان دهیته بکارهینان (الکنانی، 2014: 145)

4 - لاده ری پیغه ری: نه وه ره گی دوو جاری یی دیارکنا جوداهیا داتایانه (محمد، 2007: 51)

0,05	1.690	32.237	15.494	83.25	36
------	-------	--------	--------	-------	----

3.2 ئارمانجا دوویی : ئەنجامی تاقیکرنا تائی یی هه‌بوونا جوداهییان د تاقیکرنین فه‌کۆلینیدا لده‌ف تاکین سه‌مپلا فه‌کۆلینی لودیف بگۆری نفشی (نیر-می) :

خشته‌یی ژماره (2)

تاقیکرن	په‌گه‌ز	ه‌ژمار	په‌ژه‌یا سه‌دی	لا‌ده‌ری پیقه‌ری	به‌ایی تائی یی ده‌رکه‌فتی	ئاستیدائی 0.05
تاقیکرنا خواندنا په‌یفان	نیر	17	13.06	3.436	4.779	دال
	می	19	7.84	3.114		
تاقیکرنا به‌راوردکرنا پیتان	نیر	17	17.41	3.572	1.050	نه‌داله
	می	19	16.11	3.857		
تاقیکرنا په‌نقیسا پیتان	نیر	17	16.12	5.061	0.476	نه‌داله
	می	19	15.32	5.034		
تاقیکرنا بیردانکا کاری	نیر	17	13.29	2.519	2.069	داله
	می	19	11.11	3.650		
تاقیکرنا نافلی‌نانا بله‌ز	نیر	17	12.00	3.969	1.642	نه‌داله
	می	19	9.95	3.535		
تاقیکرنا خواندنا تی‌کستی	نیر	17	11.24	4.956	1.751	نه‌داله
	می	19	8.68	3.757		
تاقیکرنا لی‌گه‌ریان ل زنگان	نیر	17	7.71	2.144	1.086	نه‌داله
	می	19	7.05	1.433		
سه‌رجه‌م	نیر	17	91.88	16.473	3.687	داله
	می	19	75.53	9.605		

پیت و په‌گه‌یین په‌یفان نانیاسن و ئەفی چه‌ندی کارتی‌کرنه‌کا خراب لسه‌ر دیارکران و به‌راوردکرنا پیتین وشه‌یان هه‌بوو .

3.4 ئارمانجا سییی: ئەنجامی تاقیکرنا فائی یا ناهه‌ندان لده‌ف تائی سه‌مپلا فه‌کۆلینی لودیف بگۆری ته‌مه‌نی:

لودیف خشته‌یی ژماره (3) تاقیکرنا فائی جوداهمی ده‌بوونا تاقیکرنا فه‌کۆلینیدا لده‌ف تاکین سه‌مپلا فه‌کۆلینی هه‌یه و ئەنجام ب ئەفی شیوه‌یی خویا دبن، وه‌ک تاقیکرنا خواندنا په‌یفان ل په‌لیا ئیکی ده‌یت، چونکی به‌ایی ده‌رکه‌فتی (12.558) بلندتره ژ به‌ایی خشته‌یی و دبیته‌ داله و ئەفه بۆ ئاشنا بوونا زاپۆکان ب په‌یفان ساده و وه‌که‌ه‌ف و ژبه‌رکرنا وینه‌یی په‌یفی ژلایی ئەوان فه‌ده‌گه‌پیت، تاقیکرنا بیردانکا کاری ل په‌لیا دوویی ده‌یت و به‌ایی ده‌رکه‌فتی ب په‌ژه‌یا (5.817) ژ به‌ایی خشته‌یی هاتیه‌ و ئەفه بۆ هه‌بوونا پیزانیان د گه‌نجینه‌یا زمانی یا زاپۆکان دا دزفیت، تاقیکرنا خواندنا تی‌کستی د په‌لیا سییی ده‌یت و به‌ایی ده‌رکه‌فتی ب په‌ژه‌یا

ئه‌گه‌ر تیبینیا خشته‌ی ژماره (2) ب شیوه‌یه‌کی گشتی بکه‌ین، جیاوازی د په‌ژا دئیسلیکییدا هه‌یه ، سه‌مپلا فه‌کۆلینی سه‌رجه‌می به‌شداریکری (35) و لسه‌ر نیر (17) و می (19) دابه‌ش دبیت و د دیارکرنا ئارمانجا نافه‌ری ئەوه تاقیکرنا خواندنا په‌یفان لده‌ف په‌گه‌زی نیر ل په‌لیا ئیکی و ب په‌ژه‌یا سه‌دی (13.6) هاتیه‌ و بلندتر ژ په‌گه‌زی می هاتیه‌ و دبیته‌ داله و هه‌روه‌سا به‌ایی تائی ب بلندترین په‌ژه (4.779) ژ تاقیکرنین دی هاتیه‌، تاقیکرنا بیردانکا کاری ل په‌لیا دوویی و ب په‌ژه‌یا سه‌دی (13.29) لده‌ف په‌گه‌زی نیر ژ می هاتیه‌ و دبیته‌ داله به‌ایی تائی ب په‌ژه‌یا (2.069) ل په‌لیا دوویی ژ تاقیکرنین دی هاتیه‌، تاقیکرنا به‌راوردکرنا پیتان د لاوازترین و نزمترین ئاست دا لده‌ف تاکین سه‌مپلا فه‌کۆلینی و به‌ایی تائی ب په‌ژه‌یا (0.050) هاتیه‌ و ئەفه بۆ نه‌بوونا شیانا خواندنی و نزمبوونا ئاستی زاپۆکان ژ لایی فۆنۆلۆجیه‌، چونکی ب دوستی

تاقیکرنا پینقیسا بیتان ل پله‌یا شه‌شی و ب نزمترین پله هاتییه و بهایی خشته‌یی ب پیژه‌یا (0.225) بلندتره ژ بهایی ده‌رکه‌فتی و د داله ناهیته هژماردن، ئە‌فه بۆ نه‌بوونا شاره‌زاییا زارپۆکین نافبری د نیاسینا بیتان دا، داکو بشین وه‌کو زارپۆکین ئاسایی بنقیسن، د ئە‌نجامی سه‌رجه‌م دا لدویف تاقیکرنا نافبری هه‌بوونا تاقیکرنین د خشته‌یی ل سه‌ریدا لدویف بگوری ته‌منی دبیته داله و بهایی ده‌رکه‌فتی ب پیژه‌یا (9.273) بلندتر ژ بهایی خشته‌یی هاتییه و ئە‌فه بۆ به‌شداریکرنا ته‌منین جیاواز د تاقیکرنیدا فه‌دگه‌ریت، چونکی تاقیکرن لسه‌ر ته‌منی (11، 14) سالی دا هاتییه کرن و دوو ته‌منین جیاوازن، لئ ئە‌فی نه‌خوشیی په‌یوه‌ندی ب ته‌منی‌فه‌ نینه، به‌لکو هنده‌ک گه‌هشتینه

(5.541) بلندتره ژ بهایی خشته‌یی هاتییه، تاقیکرنا نافلینانا به‌ز ل پله‌یا چواری هاتییه و بهایی ده‌رکه‌فتی ب پیژه‌یا (4.262) بلندتر ژ بهایی خشته‌یی هاتییه و دبیته داله و ئە‌فه بۆ شیان ئە‌وان لسه‌ر نافکرن و نیاسینا هنده‌ک که‌ره‌سته‌یان، کو نیشاندانا که‌ره‌سته‌یان ب شیوه‌یی وینه ئە‌وان زارپۆکان پتر شیان لسه‌ر نیاسین و نافکرن ئە‌وان هه‌یه، لئ ب مه‌رجه‌کی ئە‌و که‌ره‌سته بۆ ئە‌وان به‌رنیاس بیت، کو د ژيانا رۆژانه‌دا دبینن و بۆ ئە‌وان نافلینان ئاسان دبیت، تاقیکرنا لیگه‌ریان ل زه‌نگان ل پله‌یا پینچی هاتییه، چونکی بهایی خشته‌یی ب پیژه‌یا (0.259) بلندتر ژ بهایی ده‌رکه‌فتی هاتییه و نابیته داله، ئە‌فه بۆ نه‌بوونا شاره‌زایا زارپۆکین دیسلیکسیا د لیگه‌ریانی ل زه‌نگان و کیم بکارهینانا زه‌نگان ژلاییدا یکوبابان فه‌ د ژيانا رۆژانه‌دا،

خشته‌یی ژماره‌(3)

تاقیکرن	ژنده‌ری جودامیی	کومه‌یا دوو جاری	نمره‌یین نازاد	ناقه‌ندی کومه‌یا دوو جاری	بهایی فائی	
					ده‌رکه‌فتی	خشته‌یی
تاقیکرنا خواندنا په‌یفان	دناقبه‌را گرۆپان دا	262.604	2	131.302	3.285	12.558
	د گرۆپان دا	345.035	33	10.456		
	سه‌رجه‌م	607.639	35			
تاقیکرنا به‌راوردکرنا بیتان	لین المجموعات	3.374	2	1.687	3.285	0.115
	د گرۆپان دا	483.848	33	14.662		
	سه‌رجه‌م	487.222	35			
تاقیکرنا پینقیسا بیتان	دناقبه‌را گرۆپان دا	11.711	2	5.855	3.285	0.225
	د گرۆپان دا	859.928	33	26.058		
	سه‌رجه‌م	871.639	35			
تاقیکرنا بیردانکا کاری	دناقبه‌را گرۆپان دا	100.172	2	50.086	3.285	5.817
	د گرۆپان دا	284.133	33	8.610		
	سه‌رجه‌م	384.306	35			
تاقیکرنا نافلینانا به‌ز	دناقبه‌را گرۆپان دا	105.664	2	52.832	3.285	4.262
	د گرۆپان دا	409.086	33	12.397		
	سه‌رجه‌م	514.750	35			
تاقیکرنا خواندنا تیستی	دناقبه‌را گرۆپان دا	177.374	2	88.687	3.285	5.541
	د گرۆپان دا	528.182	33	16.006		
	سه‌رجه‌م	705.556	35			
تاقیکرنا لیگه‌ریان ل زه‌نگان	دناقبه‌را گرۆپان دا	1.765	2	.882	3.285	0.259
	د گرۆپان دا	112.541	33	3.410		
	سه‌رجه‌م	114.306	35			
سه‌رجه‌م	دناقبه‌را گرۆپان دا	3023.356	2	1511.678	3.285	9.273
	د گرۆپان دا	5379.394	33	163.012		
	سه‌رجه‌م	8402.750	35			

ته‌منین دسه‌ر (14) سالی‌دا هیشتا شیانین خواندن و نقیسنی نینه .

2-ب زمانی عه‌ره‌بی :

1-په‌رتووک:

1. ججل، نصره، 2003، دسلکسیا الإعاقه المختفیه، مکتبه النهضه المصریه، القاہرة .
2. حمزة، احمد عبدالکریم، 2008، سایکولوجیا عسر القراءة (دیسلیکسیا)، الطبعة الأولى-الاصدار الأول، مکتبه دار الثقافة للتصميم و الانتاج، عمان-الأردن.
3. السرطاوي، عبدالعزیز و اخرون، 2007، تشخيص صعوبات القراءة و علاجها، دار وائل النشر، عمان-الأردن.
4. عوض الله، محمود -عاشور، احمد حسن و اخرون، 2017، صعوبات التعلم التشخيص والعلاج، دار الفكر، عمان، الأردن.
5. الکنانی، عابد کریم عون، 2014، مقدمة في الاحصاء وتطبيقات SPSS، الطبعة الأولى، دار اليازوري العلمية، عمان .
6. محمد، امانی موسی، 2007، التحليل الاحصائي للبيانات، الطبعة الأولى، مرکز التطوير الدراسات العليا و البحوث في العلوم الهندسية، القاہرة.

3-ب زمانی ئینگلیزی :

1. Anderson, P. L., & Meier-Hedde, R. (2001). Early case reports of dyslexia in the United States and Europe. *Journal of Learning Disabilities*.
2. Ebere, C. S. (2016). Understanding dyslexia, University of Nigeria, ICT for peac.
3. Elise, B (2007). *Dyslexia and Phonology* 1st edition. Janskerhof, Netherlands.
4. Harrie, R. and Weller, C. (1984). What is Dyslexia, The National Capital Freenet, EC 180908, 42.
5. Harrie, R. and Weller, C. (1984). What is Dyslexia, The National Capital Freenet, EC 180908.
6. Harris, Albert, J and Ed Word, R. (1985). How To Increase Reading Disability. A Guide To Develop To, New York-U.S.A.
7. Lodej M (2016). *Dyslexia in First and Foreign Language Learning*. 1st edition. Cambridge Scholars Publishing. Newcastle, England.
8. Miller, C. J., Hynd, G. W., & Miller, S. R. (2005). Children with dyslexia: Not necessarily at risk for elevated internalizing symptoms. *Reading and Writing*, 18(5), 425-436.
9. Ramus, F. (2003). Developmental dyslexia: specific phonological deficit or general sensorimotor dysfunction?. *Current opinion in neurobiology*.
10. Rice, Michael, Brooks, Greg, 2004, Developmental dyslexia in adults: a research review, Published by the National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy.
11. Snowling, M. J., Hulme, C., & Nation, K. (2020). Defining and understanding dyslexia: past, present and future. *Oxford Review of Education*, 46(4), 501-513.

5. نه‌نجام

لدوماهیا فه‌کۆلینئێ ئه‌م گه‌هشتینه ئه‌فان نه‌نجامان:

- 1- دیسلکسیا لده‌ه‌ردوو په‌گه‌زان بئێ جوداهئێ هه‌یه .
- 2- تاقیکرنا خواندنا په‌یفان لدویف بگۆرئێ نفشی و لده‌ه‌ره‌گه‌زئێ نیر ل په‌لایا ئیکئێ ب پیرزه‌یا سه‌دی (3.436) ده‌یت و بلندتر ژ په‌گه‌زئێ مئێ هاتیه‌ و دبیته‌ داله‌ و هه‌روه‌سا به‌ایئێ تائئێ ب بلندترین پیرزه‌ (4.779) ژ تاقیکرئین دی هاتیه‌ .
- 3- تاقیکرنا بیردانکا کارئێ لدویف بگۆرئێ نفشی ل په‌لایا دووبئێ و ب پیرزه‌یا سه‌دی (2.069) لده‌ه‌ره‌گه‌زئێ نیر ژ بلند تر ژ بئێ مئێ ده‌یت.
- 4- تاقیکرنا به‌راوردکرنا پیتان د لاوازترین و نزمترین ئاست دا لدویف بگۆرئێ نفشی لده‌ه‌ه‌ه‌ تاکئین سه‌مپلًا فه‌کۆلینئێ و به‌ایئێ تائئێ ب پیرزه‌یا (1.050) هاتیه‌ و ئه‌فه‌ بۆ نه‌بوونا شاره‌زاییا فۆتۆلۆجئێ لده‌ه‌ه‌ه‌ زارپۆکان فه‌دگه‌ریت.

- 5- تاقیکرنا خواندنا په‌یفان ل په‌لایا ئیکئێ لدویف بگۆرئێ ته‌مه‌نی هاتیه‌، چونکئێ به‌ایئێ ده‌ره‌که‌فتئێ (12.558) بلندتره‌ ژ به‌ایئێ خشته‌یی و دبیته‌ داله‌ و ئه‌فه‌ بۆ ئاشنا بوونا زارپۆکان ب په‌یفئین ساده‌ و وه‌که‌ه‌ه‌ه‌ ژ به‌رکرنا وینه‌یی په‌یفئێ ژلایئێ ئه‌وان فه‌دگه‌ریت.
- 6- تاقیکرنا خواندنا تیکستی د په‌لایا سینییدا لدویف بگۆرئێ ته‌مه‌نی ده‌یت و به‌ایئێ ده‌ره‌که‌فتئێ ب پیرزه‌یا (5.541) بلندتره‌ ژ به‌ایئێ خشته‌یی هاتیه‌.
- 7- تاقیکرنا رینقیسا پیتان ب نزمترین په‌لدویف بگۆرئێ ته‌مه‌نی هاتیه‌ و به‌ایئێ خشته‌یی ب پیرزه‌یا (0.225) بلندتره‌ ژ به‌ایئێ ده‌ره‌که‌فتئێ و ب داله‌ ناهیته‌ هژماردن، ئه‌فه‌ بۆ نه‌بوونا شاره‌زاییا زارپۆکئین نافه‌ری د نیاسینا پیتان دا، داکو بشئین وه‌کو زارپۆکئین ئاسایی بنقیسن.
- 8- تاقیکرنا خواندنا په‌یفان ب شیوه‌یه‌کی گشتئێ لده‌ه‌ه‌ه‌ تاکئین سه‌مپلًا فه‌کۆلینئێ لدویف بگۆرئین نفشی و ته‌مه‌نی د په‌لایا ئیکیدا هاتیه‌، چونکئێ خواندنا په‌یفئێ ب شیوه‌یی بره‌گی بوو و په‌یف هه‌بوو ئیک بره‌گه‌ و دوو بره‌گه‌ و نیاسینا ئه‌وان بۆ زارپۆکان دیارکری باشتر بوو ژ کارتئین دی، لدویف بگۆرئێ نفشی به‌ایئێ تائئێ بئێ ده‌ره‌که‌فتئێ ب پیرزه‌یا (4.779) لده‌ه‌ه‌ه‌ دوو په‌گه‌زان هاتیه‌، لدویف بگۆرئێ ته‌مه‌نی به‌ایئێ خشته‌یی ب پیرزه‌یا (12.558) هاتیه‌ ئه‌فه‌ بۆ هه‌بوونا شاره‌زاییا ل خواندنئیه‌گه‌ریت و نیاسینا په‌یفئین د لیستا کارتا ئیکیدا ژ تاقیکرنا فه‌کۆلینئێ لده‌ه‌ه‌ه‌ سه‌مپلًا فه‌کۆلینئیه‌گه‌ریت .

6. لیسته‌یا ژبده‌ران

1-ب زمانی کوردی:

4- نه‌ترنئیت :

- 1- کاکه‌مد، کاروان کاکه‌بر، 2021: زمانه‌وانئێ ده‌روونی دیسلکسیا هۆکار و نیشانه‌ و چاره‌سه‌ریه‌کانئێ، چاپئێ یه‌که‌م، چاپخانه‌ی میخه‌ک، تاران

20% معطیات، 20% میدانیة، 20% من، 20% بعض، 20% تلامیذ، 20% المرحلة، 20%
0.pdf

1- دیار، حنان، بردی، سعاد، 2019، عسر القراءة مفهوما، انواعها، استراتيجيات التدخل و العلاج، المتلقى التكوینی الاول حول: استراتيجيات و وسائل التشخيص و التكفل بذوي الصعوبات،

4- فؤاد، شلابی عبدالحفیظ شیخا، 2016، مجلة كلية التربية، جامعة الازهر، تصميم اختبار لتشخيص عسر القراءة، العدد (169 الجزء الثاني)،
file:///C:/Users/My-Computer/Downloads/Documents/JSREP_Volume%2035_Issue%20169%202022/جزء%207 Pages%20703-730.pdf

https://www.researchgate.net/publication/337745190_sr_algrat_mfhwmha_anwaha_astratyiyat_altdkhl_wallaj/link/5e7f3752458515efa0b15a1d/download

5 - فؤاد، عبدالحفیظ الشلابی شیخا، 2016، مجلة كلية التربية، جامعة الازهر، تصميم اختبار لتشخيص عسر القراءة،

2- الحویلة، أمثال هادي، 2015، الوعي الفونولوجي والذاكرة البصرية المكانية لدى عينة من الاطفال المعسرین قرائيا، جامعة السلطان قابوس، مجلة علوم الاجتماعية،
https://maqsurah.com/home/item_detail/58100

<http://search.shamaa.org/FullRecord?ID=248924>

6- Introduction to functions, 2009, mathcentre.

<https://www.mathcentre.ac.uk/resources/uploaded/mc-ty-introfns-2009-1.pdf>

علاقة العسر القراءة بالوعي الفونولوجي لدى الاطفال

3- مسعود، منتصر و اخرون، 2014، الوعي الفونولوجي لدى الاطفال عسري القراءة: معطيات من بعض تلاميذ المرحلة (4-5)، المجلة العلوم
file:///C:/Users/My-Computer/Downloads/Documents/الوعي الفونولوجي/الوعي%20الفونولوجي%20لدى%20الاطفال%20عسري%20القراءة-جی، 20% لى، 20% الاطفال، 20% عسري، 20% القراءة-

پاشکویى تاقیکرنا فه کولینى

1- کارتا ئیکى : خواندنا په یقان:

په یقن نه وه ک هه ف	په یقن وه ک هه ف	په یقن (په یقن)
1 ماموستا	دهنگ	دم
2 له شکر	زهنگ	خگر
3 پاره	رهنگ	کشر
4 زانا	ژهنگ	فمن
5 زه فی	مار	ژفن
6 مزگه فت	کار	ارهى
7 مئشا هنگفینى	جار	ئمو
8 ستینگ	شار	غام
9 زه لال	بار	لم
10 باجان	هار	جهز
11 گهرم	امیر	حار
12 بزن	پیر	راع
13 بیاف	شیر	هیم
14 دراف	ثیر	ناوز
15 میرات	پیر	زقار
16 قوتا بخانه	تیر	ژعا
17 خهسته	برین	جمخا
18 دکان	برین	سرام
19 باب	برن	بلام
20 هه یف	امرن	پرو
20/ ئه نجام:	20 / ئه نجام:	20/ ئه نجام:

2- كارتا دوويى: خواندنا تىكىستى :

پەوشتى باش

سىروانى خووشكەكا بچوك ەبەبو، ناقى وئى فىان بوورۇژەكى سىروانى ژ خووشكا خۇيا بچوك پرسى :

چيان ەكە تو دجىبە تو دجىبە قوتابخانى، تو د كىقەرا دچى ؟

فىانى گوتى :

ئەزل سەر لىقا رىكى دچم .

سىروان: فىان ئەگەر تە فىا ژ فى لايى جادى بچىبە لايى دى، دى چى كەى ؟

3- كارتا سىيى: بەراوردكرنا پىتان بكة و نىشانەيا (+) د ستووينىدا دانە ئەگەر يا دروست بىت و نىشانەيا (-) دانە ئەگەر يا دروست نەبىت :

بىرگە بىن پىتان	نە ەكەفە ژ ئانكو نە دروست	ۋە ەكەفە ژ ئانكو دروست
ب ق ر	ب ق ر	
ق ز ر	ق ز ر	
ف ە ژ	ف ە ر	
ب ا ز م	ا ب م ز	
ك خ ق	ك خ ق	
ز ص ب	ز ص ب	
د ا ر	ژ ا ر	
ك ب ر	ك ب ر	
پ و ر	پ و ر	
ژ ا ر	م ژ ر	
چ م ر	چ م ر	
ئ ا ر	ئ ا ف	
ب ئ رى	م ئ رى	
پ ە م	ر ە م	
م تى	م تى	
و پ ش	و پ ر	
ك خ غ	و خ غ	
ز ە ژ	ز ە س	
م ە ر	و ە ر	
پ و ف	ر و چ	
ھ ق ر	ھ ق ب	
ھ و ر	ھ ە ر	
	ئە نجام : 20/	ئە نجام : 20 /

4- كارتا چوارى: ئەزموونا رىئىسا پەيقان :

پەيقان نە ەكەفە ژ	پەيغ ۋە ەكەفە ژ	پەيقو ك
كار	بار	مەل
ھىنا	شار	كول
دەرگەھ	بار	سغر
بەفر	مار	رف

باران	بر	حمر
عه‌سمان	خر	وه‌ر
تۆز	مه‌ر	ه‌حمد
نان	به‌ر	زاق
دایک	زه‌ر	قفگ
ئه‌ز	ل‌بوار	کنوو
شاننا	چوار	ئشم
ه‌یڤیر		جهوم
ستیر	که‌ر	رایک
په‌ز	کتک	گهاد
ماسی	کتک	شسا
موت	برین	حهاک
زاخو	برین	ریب
ئه‌نجام : 20/	ئه‌نجام : 20/	ئه‌نجام : 20/

5- کارتا پینچی : ئه‌زمونا بېردانکا کاری :

نیشانه‌یا (+) به‌رامبه‌ر به‌رسفا دروست د ستوونین لخوا‌یدانه :

ئاماژه‌یا به‌روفاژی	ژلایی راستی
	9-2
	5-2-1
	4-2-7
	1-7-6-2
	6-4-9-3
	5-2-7-9-4
	5-9-2-7-4
	4-2-6-3-8
	8-4-1-2-3-6
	4-6-3-9-7-5

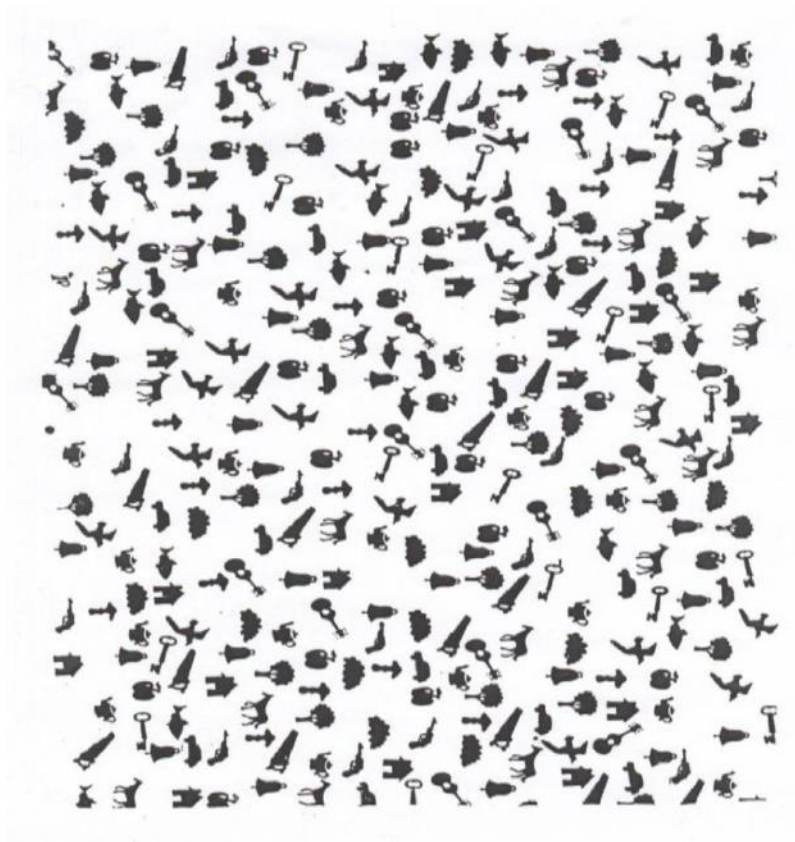
ئه‌نجام : 20 /

6- کارتا شه‌شی : ناقلینانا بله‌ز یا وینه‌یان :

7- کارتا لیگه‌ریان ل زه‌نگان

7

□

پاشكۇيى ژمارە (2)

نافىن ھەلسەنگىنەرىن تاقىرنا ھەقت كارتى يا ھەكۇلىنى

ناقى سى قولى	پشكا زانستى	ناسناقى زانستى	جھى كارى
د. نصرت الدين إبراهيم محمد	دەرووناسى	پروفېسورى ھارىكار	كولىژا پەروەردە / زانكۇيا زاخۇ
د. دلبرين عبدالله على	زمانى كوردى	پروفېسورى ھارىكار	كولىژا پەروەردە بىنات / زانكۇيا زاخۇ
د. زاھد سامى محمد	دەرووناسى	مامۇستا	كولىژا پەروەردە / زانكۇيا زاخۇ
م. محمد إسماعيل سليمان	دەرووناسى	مامۇستا	كولىژا پەروەردە / زانكۇيا زاخۇ
د. نزار عصمت على	دەرووناسى	دكتور	كولىژا پەروەردە / زانكۇيا زاخۇ

تأثير عسر القراءة على الوعي الصوتي عند الأطفال

الملخص:

عُسر القراءة أو اضطراب القراءة هو مرض اللغوي يسبب عدم القدرة على القراءة، يولد مع البعض من الأطفال منذ ولادتهم. يظهر هذا المرض بأشكال مختلفة، كعدم قدرة على نطق بعض الكلمات أو تغيير الأصوات أو اختصار الجمل. هناك ارتباط وثيق بين علم التجويد اللغوي (فونولوجيا) وعسر القراءة، ويظهر هذا جلياً في استيعاب ونطق الاصوات بشكل صحيح يؤدي الى نتائج إيجابية في عملية التواصل والقراءة في عمر مناسب في العملية التربوية. هذه الدراسة التي بين أيديكم، تحمل عنوان (علاقة عسر القراءة بالوعي الفونولوجي لدى الأطفال) التي تتضمن مرض عسر القراءة عند الاطفال وعلاقته بالوعي الفونولوجي أي علم تجويد الاصوات أي كيفية النطق. عن طريق نطق الأطفال للأصوات تبين شكل ودرجة المرض الذي يصيب به الاطفال، هنا نقصد بمرض عسر القراءة. أخذنا عينات لعدد من الاطفال اعمارهم ما بين (٨، ٤) من الجنسين، في مركز خاص بالأطفال المصابين بمرض العسر اللغوي في مدينة زاخو، قام الباحث بتوزيع اختبار خاص لكشف الاطفال المصابين بمرض عسر القراءة، في المركز المذكور، يتضمن الاختبار 7 بطاقات فيها معلومات لكشف الاطفال المصابين بهذا المرض، اغلبهم اطفال مهمشين غير منخرطين في العملية التربوية مع اطفال آخرين، والسبب يعود الى عدم وجود خبراء مختصين في هذا المجال وكذلك عدم توفر المعلومات الكافية عند الكادر التدريسي في المدارس لدراسة هذا الموضوع. هذه الدراسة تمت وفق المنهج الوصفي أو الاحصائي، تكمن أهميتها في بيان مدى تواجد عسر القراءة عند الاطفال والكشف عنه، حسب دراستنا بينت وجود اختلاف في العينات التي أخذنا في المركز المذكور اعلاه، والسبب يعود الى تهيمشهم في المدارس ودمجهم مع طلبة العادين غير مصابين بأي مرض يتعلق بالنطق الصوتي، وكذلك كما ذكرنا عدم وجود خبراء ومختصين في هذا المجال مع عدم توفر المعلومات الكافية .

الكلمات الدالة: اللغة، عسر القراءة، الاحصاء، الفونولوجيا، الاختبار

Effect of dyslexia on phonological awareness in children

Abstract:

Dyslexia is a genetic reading disorder that affects some children in different ways such as deleting sounds, replacing sounds and shortening sentences in reading. Dyslexia and phonology are correlated. The precise reception and production of language sounds facilitates the process of communication and reading successfully in an appropriate age in the learning process without any problems. This research paper titled the *Effect of dyslexia on phonological awareness in children* sheds light on dyslexia in children and its relationship to phonological and reading skills. When articulating sounds the syndrome is recognizable in the children with dyslexia. For the purpose of this study, data has been collected from children aged (8-14) years old (both genders) in the speech-language therapy center in Zakho. The researcher has applied a test made up of 7 steps for the purpose of identifying and searching for children who suffer from this syndrome but are unidentified among normal children. The study is based on descriptive theory and the data are analysed by SPSS program. The aim is to identify the number of children suffering from dyslexia in the participants based on the statistical findings. According to the test results, there is no difference among dyslexia samples and both genders are the same. This is due to the fact that these children are suppressed in schools and the teachers lack knowledge and management skills in the treatment of children suffering from dyslexia syndrome. There is a difference in reading skills where the rate was higher among male participants.

Keywords: Language, Dyslexia, Survey, Phonology, The 7 step process testing.

□